

ЗА ДЕЦАТА В КОНФЛИКТ СЪС ЗАКОНА

ТЕМАТИЧЕН ДОКЛАД ОТ ИЗВЪРШЕНИ ПРОВЕРКИ И ОЦЕНКА НА СЪСТОЯНИЕТО И СПАЗВАНЕТО НА ПРАВАТА НА ДЕЦАТА, НАСТАНЕНИ В СОЦИАЛНО-ПЕДАГОГИЧЕСКИТЕ ИНТЕРНАТИ И ВЪЗПИТАТЕЛНИТЕ УЧИЛИЩА – ИНТЕРНАТИ В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ (ноември - декември 2015 г.)

През 2014 г. един от основните акценти в работата на омбудсмана като НПМ беше свързана с наблюдение на социално-педагогическите интернати (СПИ) и възпитателните училища – интернати (ВУИ). В резултат на извършените проверки през месец март 2014 г. НПМ публикува тематичен доклад за състоянието на ВУИ и СПИ. В доклада подробно бяха разгледани: правната характеристика на ВУИ и СПИ в международноправен и вътрешноправен аспект; профил на настанените деца и условията на живот; образование и допълнителни дейности; отношение и мерки на закрила по отношение на настанените деца; медицинско обслужване; административен и технически капацитет.¹

Основните изводи и препоръки към органите на властта бяха свързани с:

1. Децата не трябва да се наказват за прояви, свързани с т. нар. статусни нарушения, за които възрастните не носят наказателна отговорност. Реакцията спрямо тези нарушения трябва да е предмет на политиката в областта на грижите за детето, а не на санкциониращата система.

2. Влагането на ресурси (финансови, технически и човешки) в системата на ВУИ и СПИ е нецелесъобразно. Усилията на органите на властта трябва да са насочени изцяло към бързото закриване на тези институции и създаване на защитна социална система, включваща създаване на мрежа от услуги (интегрирани услуги и възпитателни, психо-социални и защитни мерки и механизми за подкрепа) по отношение на деца, които са в конфликт със закона.

3. Стратегическите цели, залегнали в Плана за действие за изпълнение на Концепцията за държавна политика в областта на правосъдието за детето (2013-2020) и в Пътната карта за изпълнение на Концепцията за държавна политика в областта на правосъдието за детето (2013-2014), са адекватни, но буди тревога изпълнението на дейностите за постигане на стратегическите цели.

Цитираните документи не предвиждат срокове за реализацията на реформата в областта на услугите.

Съгласно приложение към Пътната карта съществува Проект за закриване на СПИ и реформиране на ВУИ, в който са предвидени:

- оценка на потребностите от услуги на децата, настанени в СПИ и ВУИ;
- преразглеждане на наложените мерки по ЗБППМН на всички настанени деца и пренасочването им към нови мерки и услуги;
- оценка на съществуващата материална база;

¹ Доклад от извършени проверки и оценка на състоянието и спазването на правата на децата, настанени в Социално-педагогическите интернати и Възпитателните училища – интернати в Република България (март 2014 г.) <http://www.ombudsman.bg/documents/report%20npm%2003.2014.pdf>

- изготвяне на областен/между-общински анализ и планиране на необходимите услуги за тази категория деца в конфликт със закона;
- разработване на отворени резидентни услуги – 28 на брой центрове, по един във всяка област;
- разработване на затворени резидентни услуги – 4 центъра за настаняване на деца в конфликт със закона. Обучение на персонала, включително на пробационните служители.

Необходимото приблизително финансиране е 6 000 000 евро по Оперативната програма „Развитие на човешките ресурси” и 3 000 000 евро по Оперативната програма „Регионално развитие”.

Отговорните институции са Министерството на образованието и науката, Агенцията за социално подпомагане (АСП), Министерството на вътрешните работи, Министерството на правосъдието, Държавната агенция за закрила на детето, общини, организации на гражданското общество.

I. ПРЕДПРИЕТИ ДЕЙСТВИЯ ОТ АНГАЖИРАНИТЕ ИНСТИТУЦИИ В СЛЕДСТВИЕ НА ОТПРАВЕНИТЕ ОТ НПМ ПРЕПОРЪКИ

След становището на НПМ компетентните институции предоставиха следната информация на омбудсмана:

Министерство на образованието и науката пое ангажимент да бъде засилен контролът върху посочените институции от регионалните инспекторати по образованието, както и да се сформира междуведомствена работна група за изпълнение на ангажиментите по Концепцията за държавна политика в областта на правосъдието за детето и Пътната карта за нейното изпълнение. Също така се предприеха действия за закриване на СПИ – Стралджа.

Агенцията за социално подпомагане уведоми омбудсмана, че служители от отделите „Закрила на детето“ към местните дирекции „Социално подпомагане“ работят с децата и семействата им. Освен това, със заповед № ЛС-04-883/27.05.2014г. на Министерство на правосъдието е създадена междуведомствена работна група за инициране на промени в НПК относно разпитите на малолетни и непълнолетни, като е предложено преразглеждане на сроковете на Пътната карта. По информация на АСП, МОН не се е обръщало към агенцията за започване и реализиране на Пътната карта за изпълнение на Концепцията за държавна политика в областта на правосъдието за детето.

Държавната агенция за закрила на детето посочва, че в периода 17-19.06.2014г. е извършена повторна проверка във ВУИ – Ракитово. По данни на ръководството на ВУИ там не са настанени деца, които са жертва на насилие.

ДАЗД не приема становището на НПМ по отношение местонахождението на ВУИ и произтичащата от него изолацията на децата. Според директора на ВУИ, децата са добре интегрирани в общността.

Държавната агенция е отправила препоръки за уреждане начина и възможността за полагане на труд от страна на учениците и за преразглеждане на пропускателния режим.

От своя страна и съобразно правомощията си, Министерство на вътрешните работи е разпоредило на областните дирекции да извършат проверка на охраната във всички СПИ и ВУИ.

II. АКТУАЛНО СЪСТОЯНИЕ НА ВУИ И СПИ В БЪЛГАРИЯ

Въз основа на извършената оценка и отправените препоръки в предходния тематичен доклад на НПМ, както и във връзка с функциите на омбудсмана като Национален превантивен механизъм (НПМ), и на основание чл. 19, ал. 1, т. 9 от Закона за омбудсмана, който установява специфичен ангажимент от страна на институцията по отношение на защитата на правата на децата, екипи на НПМ в състав: Любомир Крилчев, Нуртен Патраклъ, Свилена Игнатова, д-р Мариана Патрикова и Ивелина Велкова, извършиха проверки във всички социално-педагогическите интернати (СПИ) и възпитателните училища – интернати (ВУИ).

Целта на проверките беше да се установи и анализира актуалното състояние на тези институции и доколко са изпълнени дадените препоръки.

1. ВУИ „НИКОЛА ВАПЦАРОВ” – ГР. ЗАВЕТ, ОБЛ. РАЗГРАД

1.1. Материални условия

По време на посещението на НПМ във Възпитателното училище – интернат /ВУИ/ – гр. Завет, обл. Разград, бяха настанени 25 момчета, от които 5-ма в бягство, 1 за национално издирване, 1 въобще не се е явил.

ВУИ е разположено в две сгради – в първата са разположени жилищните помещения, а във втората се помещава училището, администрацията, кухнята и столовата. Към момента на проверката екипът на НПМ установи, че ремонтът на спортната площадка се извършва от настанените деца в интерната.

Кухнята и столовата са в лошо състояние – студени, неудобни, със стари и амортизирани уреди. По отношение на храната НПМ не получи оплаквания от нейното количество и качество. От седмичните менюта е видно, че храната е достатъчна като калориен състав, но същата е еднообразна - липсват достатъчно пресни плодове и зеленчуци, яйца и млечни продукти.

Материалната база е в лошо състояние. Стаите на децата са със стари, изпочупени мебели. Няма достатъчно гардероби и шкафове за лични вещи. В стаите беше студено, а по време на разговорите с децата се установи, че парното се пуска за няколко часа на денонощие. Всяко спално помещение разполага със собствен санитарен възел, но липсва течаща топла вода. Къпането се осъществява веднъж седмично.

В коридорите има камери за видеонаблюдение, но няма външна охрана. Крайно отрицателна е констатацията на НПМ относно наличието на камери в спалните помещения на момчетата. Според обяснението на персонала причината да бъдат поставени камери е с цел предотвратяване или разкриване на кражби между самите деца в интернатите, които са ежедневие.

Мнението на НПМ е, че поставянето на камери в спалните помещения, липсата на шкафове и гардероби, нарушават правото на личен живот на децата и ограничават правото им на неприкосновеност на личното пространство и препоръчва същите да бъдат премахнати.

1.2. Образование и обучение

Във ВУИ – гр. Завет децата се обучават от 2 до 8 клас. Основен проблем за проверяващия екип е фактът, че постъпващите деца и младежи притежават удостоверения за завършен определен клас от начална или основна образователна степен, а те всъщност са неграмотни.

При проверката, а и от проведените разговори с децата, НПМ констатира, че класните дейности, свързани с обучението, са силно negliжирани от учениците и учителите. Децата влизаха и излизаха от класните стаи, когато си поискат.

Децата имат възможност да участват и активно се включват в различни извънкласни дейности като спортни мероприятия. Наблюденията на проверяващия екип са, че оборудването в спортния салон и външните игрища е старо, амортизирано и не задоволява в достатъчна степен нуждите на децата.

Учениците посещават по график компютърна зала с интернет достъп, който се контролира от учител.

Пет деца са със специални образователни потребности и се посещават от ресурсен учител.

1.3. Медицинско обслужване

В интерната е разкрит Здравен кабинет. Той не е напълно оборудван, съгласно исканията на Наредба № 3 за здравните кабинети в детските заведения и училищата на МЗ. Спешният шкаф е зареден с лекарства съгласно наредбата. Кадрово кабинетът е обезпечен с медицинска сестра, три пъти седмично, по 4 часа. Същата оказва медицинска помощ в условия на спешност, организира посещенията на учениците при медицински специалисти, съхранява и раздава изписаните лекарства, изготвя личните здравно-профилактични карти на учениците, съхранява ЛАК, когато децата са дошли с такива. Проверените лични здравно-профилактични карти на учениците показваха, че те се водят непълно. Медицинската сестра участва в изработване на хранителното меню за учениците съгласно Наредба № 37 за здравословно хранене на учениците.

НПМ установи, че здравният кабинет е проверяван от РЗИ-Разград за текущата година.

За всички ученици е направен служебен избор на общопрактикуващ лекар (ОПЛ), от гр. Завет и на лекар по дентална медицина, който работи два пъти седмично в града. ОПЛ е провел профилактичните прегледи на учениците в непълнен обем – извършени са антропометрични измервания, без изследване на урината. Извършени са стоматологични прегледи на повечето от учениците. Както и при предходната проверка се констатира, че част от учениците (6 ученика) при постъпване в интерната са без документи за здравно състояние, респективно имунизационен статус. За набавяне на тази информация медицинската сестра е изпращала запитвания до РЗОК по местоживееене на децата, но тези усилия са останали без резултат. Трима ученици в интерната са с хронични психични заболявания, на постоянна медикаментозна терапия: К.М. с Епилепсия, не е правил епилептични припадъци в интерната (престоят му е над 1 год. и половина), освидетелстван е от ТЕЛК ; Н.С. с Параноидна шизофрения, предстои освобождаването му поради навършване на възраст и Н.Р. с Биполарно афективно разстройство. Един ученик - Д.М, по Медицинската бележка при постъпване в интерната, е HIV- позитивен и със заболяване - Хепатит С, той не е обхванат медицински и при проверката е в бягство.

През 2014 г. на почти всички ученици (един е отказал) е направено изследване за ХИВ/СПИН.

Както и при предходната проверка се констатира, че медицинските документи на учениците се съхраняват на различни места - при общопрактикуващия лекар/лекар по дентална медицина, в Здравния кабинет и в административните досиета на учениците. По време на проверката се наблюдаваше, че голяма част от учениците в интерната безпрепятствено употребяват тютюневи изделия. При един ученик се констатира кожен проблем и на място НПМ препоръча на медицинската сестра да бъде извършен преглед при специалист.

При направените интервюта относно медицинското обслужване, част от учениците съобщиха, че не винаги намират медицинската сестра в Здравния кабинет, но като цяло всички са доволни от медицинското и стоматологично обслужване.

1.4. Администрация и управление

Видно от утвърденото поименно длъжностно разписание, в интерната са назначени 25 служители, от които: 1 директор, 6 възпитатели, 5 учители, 1 психолог, 1 счетоводител и 7 души помощен персонал. Служителите дежурят по график, осигуряващ денонощно присъствие на педагогически персонал и приемственост между смените.

Основен проблем за персонала е свързан със задължението член на персонала да води и придружава децата при призоваване за съдебно заседание. Това коства технически, човешки и финансов ресурс, което затруднява работата на персонала. Пътните разстояния в някои случаи са изключително големи, а учителите и възпитателите следва да спазват изискванията на Закона за автомобилните превози и забраната малолетни и непълнолетни ученици да пътуват през тъмната част на денонощието.

Друг съществен проблем, свързан с административния капацитет, е липсата на персонал, който да придружава децата и младежите при пътуванията им във ваканция. Така се стига до изключително обезпокоителната ситуация малолетни и непълнолетни да пътуват сами от и за интерната.

1.5. Мерки за закрила

Екипът на НПМ получи редица оплаквания по време на разговорите с децата, свързани главно с кражби между самите тях, липса на топла вода, както и множество оплаквания, свързани с насилие между самите деца. В разговорите с тях се установи, че почти всички излизат да работят по къщи и дворове на хора в гр. Завет срещу заплащане 10-15 лева в зависимост от работата (най-често цепене на дърва, прекопаване на градини, чистене на дворове). НПМ отново напомня, че възможността за извършване на трудова дейност от страна на настанените във ВУИ и СПИ деца е регламентирана в чл. 33 от ЗБППМН. Разпоредбата очертава единствено възможността за работа на децата в работилниците и помощните стопанства към училищата. Въпреки че децата са доволни от възможността да получат някакви доходи със собствен труд, полагането на такъв в този му вид е нерегламентирано и се осъществява извън контрола на възрастен, напр. възпитател, който да носи отговорност за здравето и живота им. НПМ е на мнение, че тази практика следва да се преустанови незабавно, но смята, че е необходима регламентация на възможностите за упражняване на трудова дейност от настанените деца и младежи, при положение че полагането на труд от тяхна страна е реален социален факт и към настоящия момент.

НПМ се натъкна на любопитен случай, свързан с детето И. А. на 14 г., който твърди, че по време на разходка в град Завет с възпитател и други ученици от интерната, е закупил и спечелил 1 кг. злато или 100 000 лева от билет на „Националната лотария“, който е дал за съхранение на възпитателя от интерната. Последният е присвоил билета и е осребрил печалбата от него в размер на 100 000 лева. При проведените интервюта с останалите деца и младежи НПМ получи идентични обяснения кой и при какви обстоятелства е закупил и изтрил печелившия билет, а това е именно настанения в интерната ученик. НПМ нямаше възможност да разговаря с възпитателя, осребрил печелившия билет, тъй като същият беше в болничен. По време на проверката се установи, че за случая е уведомена полицията и към момента на проверката полицейски служители извършваха разпит на част от децата. НПМ е на мнение, че не може да се очаква положителна корекционно-възпитателна работа по отношение на настанените в интернатите деца, когато самите работещи в тези институции нарушават

правилата и засягат правата на тези деца с подобни действия. НПМ би желал да получи допълнителна информация по хода на разследването по случая от РУП – гр. Завет и компетентната прокуратура.

В хода на проверката бяха проверени досиета на настанените деца и младежи на случаен принцип. Личните досиета на децата съдържаха пропуски - не всички досиета съдържаха оценка на потребностите на децата, а част от плановете за работа с децата не бяха актуализирани.

НПМ прегледа и регистъра за ситуации на тормоз, който беше празен. Администрацията на интерната не е наясно при какви ситуации следва да се направи отбелязване в този регистър.

Установи се също, че липсва поставена кутия за жалби. При възникнал инцидент или конфликтна ситуация децата съобщават устно на учителя, възпитателя и директора на интерната.

НАЦИОНАЛНИЯТ ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ ПРЕПОРЪЧВА:

- i. Учениците с хронични заболявания/увреждания да се представят пред ТЕЛК за освидетелстване.
- ii. При деца с психични и органични заболявания медицинска експертиза по чл. 17, ал.3, т. 2 от Правилник за устройството и дейността на възпитателните училища-интернати и социално-педагогическите интернати да се извършва преди настаняване в интернатите.
- iii. Администрацията на ВУИ да предприеме действия за осигуряване на отопление целодневно.
- iv. Да се осигури по-чест достъп до баня и топла вода.
- v. Да се прекрати практиката на видеозаснемане в спалните помещения на учениците, а камерите да бъдат премахнати.
- vi. Да се осигури хранене с достатъчно пресни плодове и зеленчуци, яйца и млечни продукти.
- vii. Администрацията да осигурява психологическа подкрепа при всяка форма на агресия от страна на децата.
- viii. Да се осъществяват и протоколират менторски разговори с деца участвали в инциденти, свързани с физическо или психическо насилие.
- ix. Документите и досиетата на учениците да се актуализират.
- x. Да се постави кутия за жалби и сигнали.
- xi. Да се прекрати практиката ученици да бъдат пускани да работят извън институцията без надзор от възпитател.
- xii. НПМ би желал да получи допълнителна информация по отношение на случая, свързан с разследване на присвояването на лотарийния билет.

2. СПИ „ХРИСТО БОТЕВ” – С. ВАРНЕНЦИ, ОБЛ. СИЛИСТРА

2.1. Материални условия

По време на посещението на НПМ в Социално – педагогически интернат „Христо Ботев“ – с. Варненци бяха настанени 45 момчета, от които един в бягство и един незавърнал се в определения срок.

СПИ „Христо Ботев“ – с. Варненци е разположено в две основни сгради – в първата са разположени жилищните помещения, кухнята и столовата, а във втората се помещава училището и администрацията. В училищната част също има изградени спални помещения, които се използват през зимния сезон с оглед ефективност и икономичност при отоплението. Училището разполага с просторен двор със спортна площадка.

НПМ констатира известно подобряване на материалната база – изградени са нови бани и тоалетни в общежитието, сменени са леглата и шкафчетата на децата, закупени са нови столове и маси за хранене. Покривите на общежитията се нуждаят от ремонт. Изпирането и сушенето на дрехите на децата се осъществява в професионална пералня, дарена от спонсори. В коридорите на училището има камери за видеонаблюдение, външна охрана не е осигурена.

По отношение на храната НПМ не получи оплаквания от нейното количество и качество. От седмичните менюта е видно, че храната е достатъчна като калориен състав, на децата са осигурени пресни плодове и зеленчуци, яйца и млечни продукти.

2.2. Образование и обучение

През учебната 2015/2016 г. в СПИ „Христо Ботев“ – с. Варненци настанените деца се обучават от 1-ви до 8-ми клас. Поради недостатъчност на броя ученици класовете от 1-ви до 4-ти са слети. Осигурено е професионално образование и обучение в 7-ми и 8-ми клас. Училището разполага с компютърна зала с интернет, която се ползва в присъствието на възпитател.

При проверката, а и от проведените разговори с децата, НПМ констатира, че децата negliжират образователния процес.

Положителна е оценката на НПМ по отношение на ангажирането на децата с разнообразни извънкласни (ходене на риболов и басейн). Децата се интересуват предимно от спортни дейности – футбол, тенис на маса, баскетбол и с голямо желание се включват в тях. В СПИ „Христо Ботев“ – с. Варненци действа ученически съвет, който подпомага организацията на учебната и извънкласната дейност.

Децата със специални образователни потребности се подпомагат от ресурсен учител.

2.3. Медицинско обслужване

В интерната има разкрит Здравен кабинет. Кабинета не е напълно оборудван по изискванията на Наредба № 3 от 27 април 2000 г. за здравните кабинети в детските заведения и училищата на МЗ. Лекарствата за спешна помощ се съхраняват в дървен шкаф. В Здравния кабинет работи медицински фелдшер, който в момента на проверката е в отпуск по болест. Медицинският фелдшер и организира медицинското обслужване на учениците. Изготвил е отчет за регистрираните заболявания и аномалии при основния профилактичен преглед на учениците проведен в периода септември – декември 2015г. Прегледани са 45 ученика и са регистрирани: 3 ученика с генерализирано разстройство в развитието, едно ученик с намалено зрение, 7 ученика с болести на ухото и мастоидния израстък, един ученик с глухонемота, 7 ученика с хронични болести на тонзилите и аденоидите, 5 ученика с гастрит и дуоденит, 7 с Кифоза и лордоза и други деформиращи дорзопатии. Фелдшера е изготвил е лични

здравно-профилактична карти на повечето ученици в интерната , но те не се попълват напълно. НПМ ще проследи предприетите действия по регистрираните при профилактичните прегледи отклонения.

Както и при предходната проверка се констатира, че голяма част от учениците (23 ученика) при постъпване в интерната са без документи за здравно състояние, респективно имунизационен статус.

За всички ученици в СПИ е направен служебен избор на общопрактикуващ лекар и на лекар по дентална медицина. Лекарят по дентална медицина е извършил профилактични прегледи за установяване и предотвратяване на евентуални заболявания на зъбите и месните тъкани в устната кухина на учениците през м. октомври на текущата година. На учениците с психични проблеми е направена индивидуална психиатрична оценка. М.К е с диагноза: Умерена умствена изостаналост, Параноидна шизофрения, Епилепсия, със значително нарушение на поведението, изискващо грижи и лечение. Съдът не е уважил психичното заболяване на детето при обжалване на решението от родителите му. НПМ смята, че спрямо този ученик трябва да бъде приложен чл. 17, ал.3, т. 2 от Правилника за устройството и дейността на възпитателните училища-интернати и социално-педагогическите интернати. А.И. е с Нарушение в поведението, Лека умствена изостаналост. Разстройство на привързаността в детството и е на ресурсно подпомагане. Й.Д. е с психично страдание нуждаещо се от специфична професионална помощ и медикаментозно лечение, които да предшестват възпитателните мерки. Този ученик е настаняван в лечебно заведение и има назначена терапия, която отказва да приема под въздействие на майка си. При Б.Д. са констатирани симптоми на психично страдание. Д.И. е с глухонемота и е на ресурсно подпомагане. НПМ смята, че този ученик следва да бъде освидетелстван и да се изведе в друг тип социално заведение. Един ученик е с Енорезис ноктюрна.

Както и при предходната проверка се констатира, че медицинските документи на учениците се съхраняват на различни места – при общопрактикуващия лекар/ лекар по дентална медицина, в Здравния кабинет и в административните досиета на учениците.

При направените интервюта учениците съобщиха, че са доволни от предоставените им медицински и стоматологични услуги в интерната.

2.4. Администрация и управление

Според утвърденото поименно щатно разписание, в интерната са назначени 24 служители, от които: 1 директор, 15 души педагогически персонал и 8 души непедагогически персонал. В интерната има назначен педагогически съветник, който се занимава с изготвяне на документацията в училището. По данни на директора г-н Ангел Ройбов през нощта в интерната остават двама души.

2.5. Мерки за закрила

По време на проверката НПМ констатира, че психосоциалният климат в СПИ „Христо Ботев“ – с. Варненци е много добър. Децата имат доверие на директора и служителите, общуват нормално помежду си. При разговорите с екипа на НПМ децата споделиха, че се чувстват добре в интерната и нямат сериозни проблеми с персонала или други деца. При възникнала конфликтна ситуация (най-често свързана с дребни кражби или обиди) се обръщат към директора за помощ и съдействие, който се опитва

да намали напрежението чрез разговори. НПМ установи, че макар и рядко ученици от интерната са извеждани на работа в селото.

НПМ провери тетрадката за движението на учениците и книгата за регистриране на прояви на училищен тормоз. На произволен принцип екипът инспектира личните досиета на настанените момчета, които съдържаха: съдебно решение, план за грижи, менторски разговори, оценка на потребностите, доклади от местна комисия за борба с противообществени прояви на малолетни и непълнолетни, информационна карта.

НПМ констатира няколко случая на деца с изтекъл срок на съдебните решения, но с подадена молба за продължаване на престоя в СПИ. Един от тях е детето Р. С. на 18 г., което е настанено със съдебно решение от 2008 г., когато е бил на 10г. и реално е прекарал целият си съзнателен живот в институцията. От докладите на Дирекция „Социално подпомагане“ е видно, че майката многократно е заявявала, че няма финансови средства да осигури престоят на сина си през ваканциите, както и че емоционалната връзка между тях е прекъсната. Липсата на друга алтернатива е мотивирало детето да остане в училището. Случаи като този на Р. С. не са изолирани за интернатите и поставят въпроса за необходимостта от подкрепа на децата преди, по време и след напускане на интернатите.

НАЦИОНАЛНИЯТ ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ ПРЕПОРЪЧВА:

- i. Децата М.К. и Д.И. да бъдат представени пред ТЕЛК за освидетелстване и спрямо тях да се предприемат действия за своевременното им извеждане от интерната.
- ii. Документите и досиетата на учениците да се актуализират.
- iii. Да се прекрати практиката ученици да бъдат пускани да работят извън институцията без надзор от възпитател.

3. ВЪЗПИТАТЕЛНОТО УЧИЛИЩЕ - ИНТЕРНАТ „СВ. СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЙ” - С. КЕРЕКА, ОБЩИНА ДРЯНОВО

3.1. Материални условия

По време на посещението на НПМ във Възпитателното училище – интернат – с. Керека, община Дряново, са настанени 22 момчета, но към момента на проверката в интерната бяха 20 деца, тъй като едно е задържано в ареста, а едно не се е явило след ваканция.

ВУИ е разположено в масивна двуетажна сграда, където са жилищните, учебните помещения и администрацията. Кухнята, столовата и работилницата за дървообработване са разположени в друга едноетажна сграда и за да се достигне до тях се преминава през целия училищен двор.

Поради намаления брой на децата се използват единствено помещенията, разположени на първия етаж. Повечето врати на стаите бяха без брави и ключалки, като по обяснения на служителите от ВУИ, това е в резултат на действия на самите деца. На проверяващия екип направи впечатление, че по време на проверката стаите бяха в добро хигиенно отношение, стените са били преобоядисани през лятото, но са обзаведени със стари и изпочупени мебели. В повечето стаи, няма шкафчета за лични вещи, което не отговаря на чл. 27 от правилника. Не е ясно къде децата държат и

санитарно-хигиенните си материали, тъй като такива не бяха забелязани по време на проверката. Всички стаи бяха с широко отворени прозорци, тъй като това е единствения начин за проветряване на помещенията. В стаите на децата все още нямаше отопление, въпреки че проверката беше извършена в есенно-зимния сезон. През цялото време децата бяха облечени с връхни дрехи.

На етажа има един общ санитарен възел с 2 тоалетни тип клекало и една мивка.

Само в коридорите на сградата има камери за видеонаблюдение, няма външна охрана. Оградата на двора на места липсва. Няма поставен на видно място и правилник за вътрешния ред.

Като цяло, материалната база е лошо състояние, подменена е единствено дограмата.

3.2. Образование и обучение

Във ВУИ – с. Керека децата се обучават от 5-ти до 8-ми клас, като паралелките от 5-ти и 6-ти клас са слети. Проверяващият екип присъства в провеждащия се час по дървообработване. Впечатлението на екипа е, че въпреки положените усилия от страна на учителя, децата не бяха особено заинтересувани и ангажирани с материала, който им се преподаваше. Това се установи и при проведените разговори с децата, които заявиха, че не им е интересно, но присъстват в този час тъй като нямат друг избор. Времето на проверката съвпаднаше с времето, в което се провеждат учебни занятия и децата бяха в класните стаи. Прави впечатление, че всички деца разполагаха в час с учебни помагала и тетрадки, които обаче не бяха използвани. Кабинетите са със старо, амортизирано оборудване, неотговарящо на изисквания за съвременно и модерно образование. Работилницата, в която се провежда практиката по дървообработване се намира извън основната сграда, няма отопление, силно замърсена и запрашена. На екипа не бяха представени достатъчно убедителни аргументи как се осигурява безопасността на децата в часовете по практика, тъй като освен дърводелските машини и материали друго в работилницата не се съхранява. Това поставя под съмнение твърденията на директора на ВУИ, че работилницата се използва, а дори и да се използва-остава открит въпросът как се осигурява безопасността и сигурността при работа с машините, така че да не се застрашава здравето на децата.

Изводът, който НПМ прави е, че класните дейности, свързани с обучението, не са приоритет, както от децата, така и от учителите. В разговорите никое от децата не изрази каквото и да е отношение към учебната дейност.

В разговорите децата поставиха пред проверяващия екип проблема с ползването на компютърната зала. Те споделиха, че компютрите им са стари и не могат да ползват интернет.

3.3. Медицинско обслужване

В интерната няма разкрит Здравен кабинет. За всички ученици е направен служебен избор на общопрактикуващ лекар и на лекар по дентална медицина. През текущата година в интерната е бил настанен ученик с диагноза: Параноидна шизофрения. По инициатива на директорката ученикът е изведен своевременно от интерната, по медицински показания. През текущата годината на учениците е правен туберкулинов тест. Отчетени са положителни проби при трима ученика. Един ученик е с диагноза: Бронхиална астма, а при друг е диагностицирано: Варикоцеле. Има ученици с

психични проблеми, като основната диагноза е: Лека умствена недостатъчност-за тях е определено ресурсно подпомагане.

Както и при предходната проверка се констатира, че медицинските документи на учениците се съхраняват на различни места – при общопрактикуващия лекар/ лекар по дентална медицина и административните досиета.

3.4. Администрация и управление

Видно от утвърденото поименно длъжностно разписание, в интерната са назначени 21 служители, от които: ръководни кадри: 1 директор, 1 главен счетоводител; 5 учители, 1 психолог; 2 души помощен персонал и 5 работници. Служителите дежурят по график, осигуряващ денонощно присъствие на педагогически персонал и приемственост между смените.

Директорът на ВУИ сподели, че срещат сериозни затруднения в случаите, когато детето навършва определената в Закона за гражданската регистрация възраст за издаване на лична карта. Повечето деца, настанени към момента на проверката в интерната, въпреки че идват от семейна среда, родителите не съдействат за издаването на документа. Друг проблем, който беше изтъкнат, е свързан с придружаване на децата, в случаите когато са призовани в хода на съдебните производства, в които децата участват в различно процесуално качество. Придружаването е свързано с разходи от финансово естество за институцията, ангажираност на служители от интерната. Най-осезаем е проблемът, когато децата трябва да бъдат придружавани до съд, който е на значително разстояние от интерната.

По време на ваканциите, в случаите когато не идват родителите на децата, те пътуват сами, непридружени от възрастен, което е в разрез с принципите за защита на децата.

3.5. Мерки за закрила

Към момента на проверката във ВУИ-с.Керека най-малкото дете е на възраст 12г., а най-голямото е на 17 г. Две от децата, навършили 16-годишна възраст са заявили писмено желанието си да останат да се обучават. На едно от децата, което е без родители, директорът на интерната е настойник.

В разговор с децата, който следва да се подчертае, протече много трудно, тъй като някои от децата бурно изразяваха емоциите си, а други бяха доста мълчаливи, те споделиха на проверяващия екип, че за тях живота в интерната е монотонен, поради което са и честите бягства от институцията. Прави впечатление, че почти всички от интервюиращите деца са бягали от интерната и причината, която посочваха, е „за разнообразие“. При прегледа на досиетата, беше установено, че в съответствие с формалната процедура са водени разговори с избягалите деца след завръщането им в интерната от възпитателите, от психолога, които са надлежно обективирани в съответните документи. Трябва да се отбележи, че персоналът е в невъзможност да се справи с това явление-бягствата, което създава напрежение, както в институцията, така и с жителите от селото.

Обезпокоителни са твърденията на ученици и жители на с. Керека, че децата от ВУИ излизат и се движат свободно в селото без да бъдат придружавани от възпитатели.

В хода на проверката бяха проверени досиета на настанените деца на случаен принцип. Препоръката на НПМ от предходната проверка във ВУИ-с. Керека е взета

предвид и бяха отстранени пропуските във водените лични досиета на децата, като съдържаша по-пълна информация.

В проведените разговори децата не даваха ясен и категоричен отговор дали полагат труд в селото.

На проверяващия екип направи впечатление, че децата свободно ползваха мобилните си телефони.

НАЦИОНАЛНИЯТ ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ ПРЕПОРЪЧВА:

- i. Да се положат усилия за подобряване на материалната база на стаите, в които живеят децата, като се обновят леглата, матраците и се осигурят шкафчета в стаите на децата за съхраняване на техни лични вещи и дрехи.
- ii. Да се поставят брави и ключалки на спалните помещения на първия етаж.
- iii. Да се осигурят санитарни материали за всички деца (сапун, тоалетна хартия, четки и пасти за зъби).
- iv. Да се работи в посока намаляване на случаите на бягства на децата от интерната.
- v. Да се предприемат действия за разкриване на здравен кабинет във ВУИ - с.Керека.
- vi. Най - малко веднъж годишно, компетентните органи, да осъществяват контрол върху качеството на оказваната медицинска помощ на учениците в СПИ и ВУИ, с оглед на техния статус.

4. СРЕДНОТО ПРОФЕСИОНАЛНО ВЪЗПИТАТЕЛНО УЧИЛИЩЕ – ИНТЕРНАТ (СПВУИ) „ХРИСТО БОТЕВ” – С. ПОДЕМ, ОБЛ. ПЛЕВЕН

4.1. Материални условия

Към момента на проверката настанените в интерната момичета са 37, като 4 от тях са в бягство, 2 са извън интерната по медицински причини (проследяване на бременност), а 3 от момичетата не са се завърнали от ваканция.

НПМ определя материалните условия в Средно професионално възпитателно училище – интернат /СПВУИ/ – с. Подем като добри. Училището разполага с две основни сгради. В първата се помещава администрацията и учебните кабинети, а във втората – спалните помещения, кухнята и столовата. Училището разполага и с т.нар. къща „Мечта” – луксозна постройка с луксозно оборудване, изградена със средства, дарени от фондация SES – Германия. Състоянието на тази къща ярко контрастира на състоянието на останалата материална база. Проверяващият екип смята, че критериите за настаняване на момичета в нея са неясни и не се използва пълният капацитет на сградата – по думи на директора на интерната там се настаняват момичета с добро поведение, на които им предстои излизане от дома. При проверката в къща „Мечта“ бяха настанени три момичета, но и на трите не предстоеше скорошно напускане. Същите пребиваваха в нея от броени дни. Постройката, макар и добре оборудвана, беше много студена. Всички спални помещения в общежитието на момичетата бяха студени и неотоплени. При интервютата с част от момичетата се установи, че парното

се пуска по 1-2 часа в денонощието. НПМ получи и оплаквания, че се къпят със студена вода, тъй като в баните в общежитието няма топла вода.

НПМ установи, че администрацията на интерната е била информирана предварително за посещението на екипа, тъй като в същата седмица НПМ извърши проверки в още 3 интерната. В тази връзка всички помещения бяха подготвени и старателно изчистени. В коридорите бяха постлани специално за случая пътеки. По време на интервютата с момичетата се установи, че същите са събудени рано сутринта и накарани да почистят двора и помещенията. Храната, по думи на момичетата, в последните дни е била много добра, а в деня преди проверката всички момичета са били изкъпани с топла вода в общата баня.

Прането на личните дрехи и бельо се извършва от самите деца със студена вода, по техни твърдения.

4.2. Образование и обучение

В СПВУИ – с. Подем децата се обучават в 5 до 12 клас. Класните стаи са добре оборудвани, съществува и модерен компютърен кабинет, който по информация на децата, стои заключен и рядко се използва. Тук, за разлика от повечето интернати, НПМ наблюдава по-интензивен и качествен образователен процес. Дисциплината по отношение на посещаване на часовете от момичетата е по-голяма.

В интерната учениците от 7 и 8 клас се обучават професионално в шивачество, а тези в 9 до 12 клас придобиват квалификация – оператор в шевно производство.

Развиват се и СИП по фризьорство, който разполага с добре оборудван фризьорски салон и СИП по готварство. СИП-ът „Готварство“ се провежда в дом „Мечта“, но при интервютата се установи, че единственото практическо занятие е проведено един ден преди посещението на НПМ. Ето защо НПМ предполага, че това занятие е проведено именно поради получената информация за предстоящата проверка.

Като цяло интернатът разполага с много добри възможности за допълнително обучение и квалифициране на учениците в готварство, фризьорство и шивачество.

4.3. Медицинско обслужване

В интерната не функционира Здравен кабинет поради невъзможността на общината да осигури медицински специалист. Администрацията е обособила помещение за медицински цели, в което се съхраняват лекарства в количества и видове, различни от предвидените за оказване на спешна помощ съгласно Наредба № 3 за здравните кабинети в детските заведения и училищата на Министерство на здравеопазването. Това е в противоречие със здравното законодателство и поставя под въпрос реда за оказване на медицинска помощ в интерната. В помещението има и стоматологичен стол, който се ползва за профилактични стоматологични прегледи.

За всички ученици е направен служебен избор на общопрактикуващ лекар и на лекар по дентална медицина. Лекарят посещава интерната два пъти седмично. Лекарят по дентална медицина работи три пъти седмично в селото. На всички ученички са извършени профилактичните прегледи за година, правени са и проследяващи контролни изследвания. През годината една ученичка е хоспитализирана в неврологично отделение на МБАЛ- гр. Русе, а друга е изведена за раждане и в момента с бебето се намира в социална услуга, предоставяна от сдружение „Самаряни“ гр. Стара Загора. Ученичката Й.Й. е с психично заболяване: Разстройство на

привързаността на детето, дезинхибиран тип, на постоянна медикаментозна терапия и е настанена в самостоятелна стая. Ученичката С.С. е с констатирана бременност през м. октомври и ще бъде изведена от интерната до края на годината. При голяма част от ученичките, след ползван отпуск, се налагат гинекологични консултации, а ОПЛ съобщи, че има недостиг за медицински направления за специалист. НПМ направи справка в РЗОК-Плевен и установи, че всички ОПЛ, подали мотивирани молба до касата, за разпределяне на допълнителни направления за специалисти, са получили такива. Медицинските документи (епикризи, амбулаторни листа, ЛАК, медицинска бележка при постъпване и др.) на учениците се съхраняват в техните административни досиета. ОПЛ на интерната участва в изработване на хранителното меню за учениците съгласно нормативните изисквания.

При направените интервюта учениците съобщиха, че са доволни от предоставяното им медицинското и стоматологично обслужване в интерната. Голяма част от тях безпрепятствано употребяват тютюневи изделия, а по време на ваканциите и психоактивни вещества.

4.4. Администрация и управление

Видно от утвърденото поименно длъжностно разписание, в интерната са назначени 25 служители, от които: 1 директор, 9 учители, 4 възпитатели, 1 психолог, 3 лектори, 1 счетоводител, касиер и 7 души помощен персонал. Служителите дежурят по график, осигуряващ денонощно присъствие на педагогически персонал.

Проверяващият екип остана с впечатление, че по време на посещенията целият персонал непрекъснато упражняваше контрол върху децата. Този факт сам по себе си не може да бъде определен като отрицателен, но се създаде усещане за тежка психологическа обстановка и съмнение, че децата са контролирани от администрацията какво да споделят с екипа и какво да спестят по време на беседите.

4.5. Мерки за закрила

По време на проверката екипът на НПМ установи, че психосоциалният климат в СПВУИ – Подем е лош. Децата нямат доверие на служителите. Съществува напрежение между персонала и децата и между самите деца. Част от момичетата споделиха, че им налагат наказания, които не са предвидени в закона – лишаване от ваканция; чистене на двора и общите помещения; подстригване; събличане и престой по бельо за определено време на открито или в спалното помещение. Чести са случаите на физическа саморазправа между самите деца. НПМ получи и оплаквания за побой от страна на персонала над момичета, нарушили дисциплината. НПМ смята, че насилието и налагането на цитираните по-горе наказания представляват нечовешко и унижително отнасяне.

Кореспонденцията на децата се контролира от персонала. Разговорите са ограничени до 2-3 пъти седмично. Момичетата разговарят по телефона пред възпитател и с включен високоговорител на телефона. НПМ е силно обезпокоен от тези твърдения, които грубо нарушават правото на кореспонденция на децата и на контактите им с външния свят. НПМ смята, че по този начин се възпрепятства и възможността децата да подават жалби и сигнали до външни институции.

НПМ провери регистъра за жалби в който бяха отразени 12 бр. жалби за 2015 г. Предметът на тези жалби е свързан основно с дребни нарушения – вербално насилие между децата и по-рядко физическа саморазправа. НПМ провери и регистъра за ситуациите на тормоз, както и личните досиета на настанените момичета, които съдържаха: индивидуален план за работа, психолого-педагогическа характеристика, съдебно решение, документи за завършена степен на образование, оценка на потребностите, доклад от местна комисия за борба с противообществени прояви на малолетни и непълнолетни. Крайно негативен за НПМ е фактът, че в един от документите, издаден от класен ръководител спрямо настаненото дете А. С. е проявена дискриминация по признак етнос. Посочено е, че същата *„се формира с типични за циганите дефицити-липса на отговорност, неангажираност към учебния процес, липса на трудови навици, преживяване чрез просия, кражби“*.

Друг случай, на който НПМ следва да акцентира в свързан с детото С.С. Със съдебно решение от 17.12.2014 г. на районен съд детето е настанено във ВУИ за срок от шест месеца, който реално започва да тече на 11.02.2015 г. На 04.06.2015 г. (един месец педи лятната ваканция) детето е подало заявление, с което заявява своето изрично желание да удължи престоя си. В свое решение педагогическият съвет посочва, че не е завършен процеса на корекционно-възпитателна работа и изпращат писмо до местната комисия за удължаване срока на престоя. **Подобни случаи за пореден път поставят въпроса за порочността при финансирането на училищата и доколко действително е желанието на децата да останат в интернатните институции.**

НАЦИОНАЛНИЯТ ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ ПРЕПОРЪЧВА:

- i. ВУИ - с.Подем да преустанови практиката за съхраняване на големи количества медикаменти без лекарско предписание.
- ii. Ученичката Й.Й. да бъде представена пред ТЕЛК за освидетелстване и да се прецени целесъобразността за оставане в интерната.
- iii. Сградите да се отопляват постоянно и да се осигури ежедневно топла вода за къпане и пране на личните дрехи и бельо.
- iv. Капацитетът на къща „Мечта“ да бъде запълнен и да се установят ясни критерии за условията, при които момичетата могат да се настаняват в нея.
- v. НПМ е на мнение, че е необходима допълнителна психологическа работа и счита, че следва да бъде привлечен външен на системата специалист, който да работи както с децата, така и с персонала.
- vi. Да се преустанови контролът върху телефонните разговори на настанените в институцията деца.
- vii. НПМ се обръща към компетентните органи в лицето на прокуратурата, Министерство на образованието и ДАЗД да извършат проверки по сигналите за насилие и формите на наказание над децата.
- viii. Администрацията да осигурява психологическа подкрепа при всяка форма на агресия от страна на децата.

5. ВУИ „АНГЕЛ УЗУНОВ“ – ГР. РАКИТОВО, ОБЛ. ПАЗАРДЖИК

5.1. Материални условия

Към момента на проверката по списък във Възпитателно училище – интернат /ВУИ/ „Ангел Узунов“ – гр. Ракитово бяха настанени 53 момчета, от които реално присъстващи 45 деца (един болен, един в бягство, трима незавърнали се от ваканция в определения срок и 3 задържани).

ВУИ се състои от две основни сгради – в първата са разположени жилищните помещения на децата, кухнята и столовата, а във втората се помещава училището и администрацията. Интернатът е разположен в борова гора на голяма площ, на места липсва ограда, с просторен двор и спортна площадка. В училището са помещават училищните кабинети, физкултурен салон, сензорна стая и компютърна зала. В коридорите на училището и общежитието са разположени камери за видеонаблюдение. Денонощна охрана не е осигурена поради липсата на финансови средства. По време на посещението на НПМ се извършваше ремонт на покрива на училищната сграда (подмяна на керемиди).

НПМ констатира, че материалната база остава в незадоволително състояние въпреки направените частични ремонти на част от баните и тоалетните в общежитието. Стаите на децата са с амортизирани мебели и без достатъчно лично пространство.

Храната на децата се приготвя по рецептурник с разписан калориен състав, но същата е еднообразна – не се предлагат прясно и кисело мляко, както и пресни зеленчуци. При проведените интервюта НПМ не получи оплаквания относно качеството на предлаганата храна.

5.2. Образование и обучение

През учебната 2015/2016 г. във ВУИ – гр. Ракитово настанените деца се обучават от 6-ти до 12-клас. В интерната е разкрита специална паралелка - производство на врати и прозорци, шлосерство.

Констатираният при предходната проверка основен проблем, свързан с липсата на пълноценен образователен процес отново следва да бъде изведен на преден план. Учебната дейност се negliжираше от учениците, тяхната активност беше свързана преди всичко с организирания в интерната спортни дейности. По график учениците посещават компютърната зала.

Единадесет от децата са със специални образователни потребности и се подпомагат от ресурсен учител.

5.3. Медицинско обслужване

В интерната има разкрит Здравен кабинет. Кабинетът, макар и амортизиран, отговаря на изискванията на Наредба № 3 от 27 април 2000 г. за здравните кабинети в детските заведения и училищата на МЗ. Наличен е зареден спешен шкаф. В кабинета работи медицински фелдшер, на пълен работен ден и е снабден с пълен набор на медицински документи по наредбата, но те не се попълват. Няма отразени данни за направени профилактични прегледи през годината. Единствено се води тетрадка за имунизациите на учениците. В проверената медицинска документация се намери личната амбулаторната карта на ученика И.З., при условие, че същият е преместен в поправителен дом гр.Бойчиновци и картата би следвало да е изпратена с него. НПМ установи, че медицинския фелдшер не познава здравния статус на учениците от интерната.

Здравният кабинет е проверен от РЗИ - Пазарджик в началото на учебната година.

За всички ученици е направен служебен избор на общопрактикуващ лекар и на лекар по дентална медицина. Относно профилактични прегледи на учениците за годината, ОПЛ съобщи, че антропометричните измервания се правят от фелдшера в интерната, който твърдеше обратното. В интерната няма ученици на постоянна медикаментозна терапия. При 11 ученика е диагностицирано: Лека умствена изостаналост и в тази връзка за тях е определено ресурсно подпомагане. В.К. е със Смесено изоставане в развитието с набелязани разстройства в поведението на привързаността. При Х.Г. се установи, че има валидно до 2016г. ЕР на ТЕЛК, с диагноза: Хиперкинетично разстройство на поведението и едновременно с това и Етапна епикриза от ОПЛ, от 17.03. 2015г. с диагноза: Клинично здрав. Медицинските документи на учениците при постъпване в интерната се съхраняват в административните досиета на децата и неизвестни за ОПЛ, което е в нарушение с чл. 45 от Правилника за устройството и дейността на Възпитателни училища – интернати

При направените интервюта учениците съобщиха, че те без препятствано употребяват тютюневи изделия, а по време на ваканциите и психоактивни вещества. Не се констатира недоволство от страна на учениците за качеството на предоставяните им медицински услуги.

5.4. Администрация и управление

Видно от утвърденото поименно длъжностно разписание, в интерната са назначени 35 служители, от които: 1 директор, 1 помощник-директор, 23 души педагогически специалисти, 10 души административен и помощен персонал.

Служителите дежурят по график, осигуряващ денонощно присъствие на педагогически персонал (през ноща остават двама възпитатели) и приемственост между смените.

5.5. Мерки за закрила

Изключително обезпокоителен за НПМ е психосоциалният климат в интерната. Същият е нарушен, взаимоотношенията между учениците и служителите на ВУИ гр. Ракитово не са добри. Негативни настроения сред персонала на интерната имаше и по отношение на екипа на НПМ.

При проведените интервюта с децата се усещаше напрежение, притеснение и нежелание за споделяне. Според служителите неяснотата от това дали ще бъде закрыта институцията води до стресови ситуации, тъй като част от тях може да си изгубят работните си места. За преодоляване на отрицателните психосоциални фактори на работната среда НПМ препоръчва да се проведе супервизия на служителите, както и да се наеме външен психолог, който да работи по възстановяване на базиса на доверие между децата и служителите на интерната.

Друг сериозен проблем, който НПМ констатира по време на инспекцията, е свързан с употребата на наркотици и алкохол от страна на учениците в интерната. НПМ е на мнение, че интернатът не разполага със специалисти, които да се справят с проблема и следва да се потърси съдействие от външни институции и организации. Този проблем е бил установен и при извършвани проверки на други институции (Държавна агенция за закрила на детето, Окръжна прокуратура – гр. Пазарджик), като Окръжна прокуратура – гр. Пазарджик е дала изрично разпореждане до директора да забрани внасянето, носенето и ползването на мобилни телефони от учениците в

района на училището. Всички налични мобилни телефони на учениците се събират по опис и се съхраняват от възпитателите до напускане на училището, след което се връщат на децата. Осигурен е безплатен телефон на децата (всеки четвъртък, събота и неделя) за връзка с техни близки и роднини, като телефонните разговори се провеждат в присъствието на възпитател или преподавател.

По време на разговорите с децата НПМ получи редица оплаквания, свързани с кражби и насилие между самите тях, както и за конфликти между ученици и възпитатели. По разговор с детето А.Х. по негова инициатива същият сподели, че на 21.11.2015 г. между 19.15 ч. – 19.30 ч. спрямо него е упражнено физическо насилие от страна на възпитателя г-н Илия Туданов. Г-н Туданов също представи пред екипа на НПМ своята позиция, като отрече твърденията на детето и посочи, че А.Х. е бил в нетрезво състояние и е отправял заплахи за саморазправа към възпитателя и неговото семейство. Веднага след инцидента е подаден сигнал от страна на възпитателя до полицията, а на 30.11.2015 г. и сигнал от страна на детето до Отдел „Закрила на детето“ – гр. Ракиново. Непосредствено след разговора с ученика и възпитателя НПМ прегледа видеокамерите от времето на инцидента, но от предоставените записи не може да се направи категоричен извод за случилото се. Предвид сериозността на твърденията за физическо посегателство над дете, НПМ настоява компетентните органи да извършат задълбочено и ефективно разследване, което да доведе до разкриване на обективната истина.

При проведените интервюта децата изразиха своето удовлетворение от възможността да работят в града. Повечето от тях идват от институции или социално слаби семейства и не разполагат с финансови средства за задоволяване на елементарни потребности. НПМ за пореден път трябва да подчертае, че е необходима регламентация на възможностите за упражняване на трудова дейност от настанените деца и младежи, при положение че полагането на труд от тяхна страна е реален социален факт и към настоящия момент.

Споменатите проблеми, свързани със затрудненията на персонала да придружава децата при призоваване за съдебни заседания и престой в болницата са валидни и за ВУИ – гр. Ракиново.

НПМ провери регистъра за ситуациите на тормоз, както и личните досиета на настанените момчета, които съдържаха: съдебно решение, индивидуална програма за корекционно-възпитателна работа и ресоциализация, оценка на потребностите, доклади от местна комисия за борба с противообществени прояви на малолетни и непълнолетни, последващи мерки. По мнение на НПМ изготвяните планове са формални и не отговарят на индивидуалните потребности на децата. Сред всички проследени на произволен принцип съдебни решения в шестте интерната НПМ откри едно единствено, което беше обжалвано по искане на законния представител пред компетентния окръжен съд с искане за отмяна на наложената възпитателна мярка.

При проведените интервюта НПМ получи редица сигнали за налагане на наказание, свързано с изолиране в помещение. При сериозни провинения децата се изолират в обособена за това стая, като им се позволява единствено да излизат за хранене. Тези твърдения са изключително обезпокоителни от гледище правата на настанените в интерната деца и НПМ определя тази практика като нечовешко отнасяне. Същата следва незабавно да се прекрати от администрацията на интерната.

НАЦИОНАЛНИЯТ ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ ПРЕПОРЪЧВА:

- i. Да се подобри взаимодействието между медицинския фелдшер и ОПЛ на интерната и създаде възможност за достъп на ОПЛ до здравната информация на учениците съхраняваща се в административните досиета.
- ii. В Правилника на ВУИ и СПИ да се определи реда за събиране и съхраняване на здравната информация в интернатите.
- iii. Да се осигури хранене с достатъчно пресни зеленчуци и млечни продукти.
- iv. Да се прекрати практиката ученици да бъдат пускани да работят извън институцията без надзор от възпитател.
- v. Да бъде осигурена супервизия на служителите, както и да се наеме външен психолог, който да работи по възстановяване на базиса на доверие между децата и служителите на интерната.
- vi. Спешно предприемане на мерки за преустановяване на употребата на алкохол и наркотични вещества от ученици в интерната.
- vii. Подробно да се документира всеки случай на насилие или инцидент от страна на персонала в интерната.
- viii. Да се преустанови практиката на налагане на наказания извън нормативно установените такива.
- ix. НПМ би желал да получи допълнителна информация по отношение на случая, свързан с разследване на насилие над детето А.Х.

6. СПИ „ХРИСТО БОТЕВ” – С. ДРАГОДАНОВО, ОБЛ. СЛИВЕН

6.1. Материални условия

Социално-педагогическият интернат /СПИ/ „Христо Ботев“ с. Драгоданово, общ. Сливен се намира на 23 километра от гр. Сливен. Отдалечеността на СПИ „Христо Ботев“ от града възпрепятства процеса на ресоциализация при децата, както и ограничава посещенията от страна на техни роднини. НПМ смята, че изолацията на децата настанени в СПИ с. Драгоданово ще повлияе негативно на тяхното психосоциално развитие.

По време на посещението на НПМ Социално-педагогическият интернат „Христо Ботев“ с. Драгоданово, общ. Сливен, бяха настанени 30 деца - 19 момчета и 7 момичета, 3-ма в бягство, 1 за национално издирване, 1 въобще не се е върнал от ваканция.

СПИ е разположено в две сгради. Първата е училищна сграда на два етажа, на първия етаж се намират 1 класна стая, кабинет по готварство, физкултурен салон и кухненски блок. На втория етаж се намират 4 класни стаи, кабинет по арттерапия, компютърен кабинет и кабинет на психолога. Втората сграда е общежитие, спалните помещения на децата са с минимално обзавеждане, във всяка стая има само по един гардероб или шкаф, които са недостатъчни за нуждите на децата. В стаите няма санитарни възли, а са разположени по два санитарни възела на втория и третия етаж. Кухнята и столовата са в добро състояние. От седмичните менюта е видно, че храната е недостатъчна като калориен състав, в по-голяма си част е еднообразна, липсват млечни продукти и различни видове месо, както и плодове.

В коридорите има камери за видеонаблюдение, както и външна охрана.

6.2. Образование и обучение

Във СПИ с. Драгоданово децата се обучават от 2 до 8 клас. Има сформирани три паралелки, като едната е обща от 2 до 4 клас. Втората е 5 - 6 клас, в нея се обучават 15 деца, третата паралелка е 7-8 клас, като обхваща образованието на 10 деца.

Отново екипът на НПМ констатира, че голяма част от децата са неграмотни, независимо че имат удостоверение за завършен пети или шести клас.

При проведените разговори с децата, НПМ установи, че децата биха желали да имат повече извънкласни занимания, както и различни видове социални дейности.

Наблюденията на проверяващия екип са, че оборудването в спортния салон и външното игрище е старо, амортизирано и не задоволява в достатъчна степен нуждите на децата. Това налага ползването на друга училищна сграда за провеждане на спортни занимания.

Четири деца са със специални образователни потребности и се посещават от ресурсен учител.

6.3. Медицинско обслужване

През 2014г. в интерната е функционирал Здравен кабинет, но поради освобождаване на медицинския специалист през настоящата година той не работи. За всички ученици е направен служебен избор на общопрактикуващ лекар и стоматолог от гр. Сливен (отстои на 20 км). Учениците се превозват с личен транспорт на възпитателите извън тяхното работно време, за посещение на медицинските специалисти. При възникване на спешен или неотложен медицински проблем основно се ползва Център за спешна медицинска помощ, гр.Сливен, които пристигат за около 20 минути след повикване. В момента на проверката има двама ученика с хронични заболявания, на постоянна медикаментозна терапия - И.Н. с диагноза: Умерена умствена изостаналост, гранд мал и М.П. с диагноза: Епилепсия/гранд мал/,Бронхиална астма, Енорезис ноктурна, определен е за ресурсно подпомагане в учебния процес. М.П. прави тежки епилептични припадъци и престоя му в интерната е рисков и НПМ счита, че за М.П. следва да бъде приложен ч. 17, ал.3, т. 2 от Правилник за устройството и дейността на възпитателните училища-интернати и социално-педагогическите интернати. Н.С. е с установена бременност и предстои, да бъде освободена до края на текущия месец. Лекарствата на учениците с хронични заболявания се съхраняват при възпитателите и се дават на учениците, на прием. Отразяват се в журнал с подпис на ученика приел лекарството. Медицинската документация на учениците се съхранява в обособен раздел от административните им досиета. За повечето ученици има амбулаторни листа за извършени профилактични прегледи за текущата годината. Наличните здравно – профилактични карти на учениците не се попълват.

При направените интервюта с децата не се констатира неудовлетвореност от полагащите за тях медицински грижи. Част от учениците съобщиха за проблеми с храната. По-голяма част от учениците съобщиха, че употребяват тютюневи изделия, а през ваканциите и психоактивни вещества.

6.4. Администрация и управление

Според утвърденото поименно щатно разписание, в интерната са назначени 24 служители, от които: 1 директор, 6 възпитатели, 4 учители, 1 психолог, 1 счетоводител и помощен персонал. Служителите дежурят по график, осигуряващ денонощно присъствие на педагогически персонал и приемственост между смените.

Няма предвидени щатни бройки за социални работници. Липсата на подобни специалисти възпрепятства процеса на адаптация и приспособяване на деца при връщането им в нормална среда. Също така се затруднява поддържането на контакти на децата със семействата им, както и се намалява персонализирането за тяхната грижа, липсва прилагането на индивидуалния подход към всяко дете.

6.5. Мерки за закрила

По време на проверката екипът на НПМ установи, че психосоциалният климат в СПИ с. Драгоданово е много добър. Децата имат доверие на служителите, общуват нормално помежду си. Не се забелязва напрежение при служителите или децата.

НПМ прегледа и регистъра за ситуации на тормоз и бягства. През 2015 г. са регистрирани 5 бягства от интерната.

Тревожен остава фактът, че голяма част от съдебните решения на децата са свързани с противообществени прояви като просия, събиране на желязо, бягство от Дом за деца, лишени от родителски грижи. Екипът на НПМ отново би желал да посочи, че този вид нарушения от страна на деца не трябва да се охарактеризира като противообществена проява, а като видове социални проблеми, чиито решаване зависи от отделите „Закрила на детето“ към Агенция за социално подпомагане, Държавна агенция за закрила на детето, училища, родители и всички други свързани организации. В тази връзка от съществено значение е осъществяване на реформата в детското правосъдие в най-кратък срок.

НАЦИОНАЛНИЯТ ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ ПРЕПОРЪЧВА:

- i. Да се ремонтира физкултурният салон.
- ii. Да се назначат на щат двама социални работника.
- iii. Да се осигури хранене с достатъчно пресни плодове и зеленчуци, яйца и млечни продукти, месо.
- iv. Да се изготви план на социалните дейности за следващата година.
- v. Ученикът М.П. да се представи пред ТЕЛК за освидетелстване и предприемат мерки за неговото извеждане от СПИ.

III. ОБЩИ КОНСТАТАЦИИ, ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ

- Продължава настаняването на деца в една и съща институция без да се прави разграничение на извършените от тях правонарушения. Така деца, които са извършили т. нар. нарушения, свързани със статуса – бягства, скитничество, просия и др., и деца, преживели насилие, съжителстват с деца, които са извършили правонарушение, съдържащо от обективна страна белезите на престъпление.

- Материалната база като цяло е в лошо състояние – зле поддържана и крайно амортизирана. Храната е еднообразна, в менюто липсват достатъчно пресни плодове и зеленчуци, яйца и млечни продукти, месо.
- Учебният процес е силно negliжиран от учители и ученици, извършва се рутинно и без отчитане на индивидуалността на обучаваните деца. Ограничени са дейности като арттерапия, трудотерапия и др., които би следвало да са неразделна част от цялостния план за развитие и работа с децата.
- Корекционно-възпитателната дейност е неефективна поради липса на достатъчно и високо квалифицирани психолози. От страна на МОН не е разработена методика, регламентираща работата с децата, което води до установяване на различни практики по отношение на психолого-педагогическата оценка, индивидуалния план за работа и прегледа на резултата от корекционно-възпитателната работа.
- Персоналът е демотивиран. Продължава да липсва регламент за назначаване на персонал, който да оказва социална подкрепа и грижи за децата и младежите, настанени в тези институции.
- Необходима е детайлна уредба на възможностите за упражняване на трудова дейност от настанените в тези институции деца и младежи, при положение че полагането на труд от тяхна страна е реален социален факт и към настоящия момент.
- Насилието – психическо и физическо е все още сериозен системен проблем в голяма част от интернатите. Продължава прилагането на наказания, които не са предвидени в нормативната уредба.
- Продължава липсата на правила и стандарти за равно третиране на настанените в интернатите деца.
- Медицинското обслужване на деца в конфликт със закона, настанени в СПИ и ВУИ, се извършва в условията и реда на гражданската здравна система и носи нейните белези за качество на процеса.
- Само половината от интернатите са обезпечени с медицински специалисти, разкрити Здравни кабинети. За подпомагане разрешаването на този проблем, НПМ проведе разговори с кметовете на общините, в които се намират интернатите без медицински специалисти и обсъди възможностите за назначаване на такива.
- Отчита се зачестяване на случаите, на настанени деца с тежки психични и соматични заболявания в интернатите.
- Няма взаимодействие между институциите за набавяне на здравна информация, имунизационен статус на деца, настанени без медицински документи, както и не е определен реда за тяхното съхраняването.
- Голяма част от учениците са с ниска здравна култура – безпрепятствено закупуват и употребяват тютюневи изделия имат занемарен външен вид. НПМ препоръчва да се положат допълнителни усилия от страна на администрацията на тези институции за промяна на това състояние.